

NOVÁK Csaba Zoltán

Bukarest

1989. március 22. – 1990. május 30.

1989. március 22.

Fazekas János román miniszterelnök-helyettes fenyegető levelet kapott. A levél formailag Franciaországból érkezett, de nem volt rajta francia postabélyegző. A levélben a légió nevében arra utasították, hogy hagyjon fel a románellenes tevékenységével. A nagykövet jelentése szerint eddig 15 kapcsolatot fenyegették meg. (*MOL, KÜM, TÜK, Rom. 174. doboz. 1989, 128-2-001772*)

1989. június 15.

Ion Stoian távollétében Nicolae Mihai fogadta a magyar nagykövetet és szóba hozta a románellenes sajtókampányt. A magyar nagykövet válasza: „...és elmondtam, hogy ha a mi politikánkat bírálják, azt megértem: de egy dolog egy politikát bírálni és más dolog egy népet önérzetében sértegetni »évezredes barbársággal« vádolni és uszítani ellene, különösen, ha a szomszéd országban él és két milliónyian még ebben az országban is vannak. Azzal védekezett, hogy mi pedig szembe akarjuk állítani a vezetést a néppel és a vezetőjüket, vívmányaikat támadjuk. Pedig ők ezek megvédésére készek akár fegyverrel is, bár most ennek nincs itt az ideje.” (*MOL, KÜM, TÜK, 74 es doboz, 1989, ROM-128-14-002815*)

Ádám Erzsébet, Hajdú Győző felesége Nagy-Britanniába utazott, ahol az erdélyi folklórról is bemutatót tartott, több székely dallal. A magyar külügy szerint a román vezetés talán így próbált javítani a róla kialakult képen. (*MOL, TÜK, Rom. 1989, 174. doboz. 128-1-002490*)

1989. július 11.

Ioan Totu román külügyminiszter magához kérte a magyar nagykövetet és tiltakozott azért, mert az USA-elnök látogatásakor ez év 1989. július 11-én az ünnepélyes

tömegfogadtatás alkalmával románellenes feliratok is látszottak a tömegben angol és spanyol nyelven (pl. „erős kézbe Erdély sorsát”). A követ elmondta, hogy nincs tudomása erről, de nem tartja kizártnak a feliratok tényleges jelenlétét. Hangsúlyozta, hogy a feliratok ellentétesek a párt hivatalos álláspontjával, Magyarország nem törekszik határrevízióra. (*MOL*, KÜM, TÜK, Rom. 128-1-003180, 74. doboz.)

1989. október 17.

Nicolae Ceaușescu Besztercén elutasította a Magyarország és Lengyelország által választott utat és elítélte „egyes történész körök befeketítő tevékenységét”. Véleménye szerint vissza kell vágni a horthystáknak és az újhorthystáknak. Hajdú Győző szerint „nincs szükségünk némely országok konjunktúralovagjainak tanácsára, akik egy likvidátori politika alkalmazásával felszámolják a szocialista forradalom vívmányait”. Magyarországot nyíltan revizionizmussal vádolták. (*MOL*, TÜK, KÜM, Rom. 74. doboz. 128-1-003237/3)

1989. november 9.

A magyar nagykövet azt jelentette, hogy Sütő Andrást kihallgatta Bataga ezredes és azzal fenyegette, hogy aztán nem tudják megvédeni a nép haragjától. Sütőt próbálták megfélemlíteni: kiszúrták az autója gumiját, telefonon fenyegették, felszólították, hogy hagyja el az országot. (*MOL*, TÜK, KÜM, Rom. 1989, 74 doboz 128-2-003087/2)

1989. december 19.

A budapesti román katonai attasé azt közölte Jan Lux csehszlovák attaséval, hogy táviratot kaptak Bukarestből, miszerint Temesváron katonai erőkkel fojtották el a megmozdulást, sok a sebesült és a halott. A román kormány hírzárlatot rendelt el.

Domokos Géza emlékezése szerint december 19-én Tüdös István, a bukaresti Testnevelési Főiskola asszisztense meglátogatta Demény Lajost és segítséget kért tőle, hogy mediatisálja azon próbálkozását, hogy éhségstrájkba kezdjen. (Domokos Géza: *Esély* I. 12. P.)

1989. december 21.

Kovács László magyar külügyminisztériumi államtitkár bekérte a brit nagykövetet, akivel megegyeztek abban, hogy támogatni kell a romániai változásokat. Kovács elmondta azt is, hogy Horn Gyula külügyminiszter bekérte a román nagykövetet és tiltakozott a Tőkés Lászlóval való bánásmód miatt. Ugyanezt kérte a francia attasétól is. (MOL, KÜM, TÜK, Rom. 1989, 174. doboz. 128-2-004587/2)

Constantin Oancea román külügyminiszter-helyettes 16:15-re magához hívta a magyar nagykövetet és közölte, hogy a magyar fél tegyen valamit, mert a budapesti román nagykövetség szinte teljes blokádnál van. A magyar nagykövet tájékoztatást kért a Romániában történő eseményekről. Oancea, a román nagykövetségen kialakult helyzetre hivatkozva ezt megtagadta. Jelentésében a magyar nagykövet a következőket jegyezte meg: „Dan referens elbúcsúzáskor rendkívül izgatott állapotban, minden átmenet nélkül közölte, hogy a románok soha nem fogják megengedni, hogy manipulálják őket, mint azt tették a lengyel, a magyar és más népekkel, „inkább a falhoz állítás”, mondta. A magyar felforgató tevékenység eredményeként értékelte a jelenleg kialakult helyzetet.” (MOL, KÜM, TÜK, Rom. 174. doboz, 128-10-004744)

1989. december 22.

Megalakult a Nemzeti Megmentési Front Ideiglenes Tanácsa, amelybe beválasztották Domokos Gézárt és Tőkés Lászlót is

Demény Lajos, Tüdös István, Verestóy Attila és Lányi Szabolcs meglátogatták a lakásán Domokos Gézárt. A beszélgetésből kiderült, hogy Demény egy közleményt adott le az *Adevărul* (a régi *Scânteia Poporului*) lapnak, amelyben arról írt, hogy a romániai magyarság eltökélt szándéka jogegyenlőségben és szabadságban élni és az, hogy Domokos előző nap egy rövid nyilatkozatot adott a bukaresti rádió magyar adása számára, amelyben azt mondta, hogy megalakult a bukaresti Magyar Demokrata Tanács. Ezen a beszélgetésen kezdték el megfogalmazni az RMDSZ első (dec. 25-én megjelent) nyilatkozatát. (Domokos: *Esély* I. 17. P.)

1989. december 23.

Domokost magához hívta Virgil Măgureanu, aki arról beszélt, hogy tudomása szerint Székelyudvarhelyen és környékén, valamint Sepsiszentgyörgyön román rendőröket

gyilkoltak meg. Domokos azt tanácsolta, vizsgálják ki az ügyet. (Domokos: *Esély* I. 25. P.)

Megjelent a *Romániai Magyar Szó* (korábban *Előre*) forradalom utáni első száma. Az első szabad lapszámában munkára, a román néppel való testvériségre hívták az embereket

1989. december 24.

A Kriterion Könyvkiadóban folytatódtak a magyar érdekképviseleti szervezet létrehozására vonatkozó megbeszélések. Többek között részt vett: Domokos Géza, Lányi Szabolcs Demény Lajos, Tüdös István, Verestóy Attila, Szász János, Gálfalvi Zsolt, Horváth Andor, Cseke Gábor, János Pál. Domokos emlékezete szerint a fent megnevezett csoport, személyek közös elhatározása alapján lett ő a szervezet elnöke. (Domokos: *Esély* I. 23. P.)

1989. december 24.

Péntekről szombatira virradólag a *Romániai Magyar Szó* munkatársai megpróbálták kapcsolatba lépni Domokos Gézával, hogy jegyzetet kérjenek tőle. Hajnali 3:35 perckor sikerült elérni Domokost, aki engedélyezte egy 1969-es írásának újraközlését, másnap megjelent a *Jég alatt* című jegyzet. (RMSZ. 1989. dec. 24.)

1989. december 25.

Bukarestben megalakul az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága. Kiáltványt tesznek közzé. A fővárosi törvényszékhez benyújtott folyamodvány feltünteti az RMDSZ Végrehajtó Bizottságát: Domokos Géza elnök, Tőkés László tiszteletbeli elnök, Verestóy Attila titkár. Az Ideiglenes Intéző Bizottság tagjai között vannak: Cs. Gyimesi Éva, Kántor Lajos, Balogh Edgár, Sylvester Lajos, Király Károly, Demény Lajos, Horváth Andor, Lányi Szabolcs, Sütő András, Kányádi Sándor és Toró Tibor.

Domokos Géza a Román Televízióban beszédet mondott, amelyben elítélte a diktatúra asszimilációs törekvéseit, fölhívta a figyelmet a nemzetiségi jogok fontosságára, ugyanakkor kihangsúlyozta, hogy a romániai magyarság tiszteletben tartja a román nemzet érdekeit.

1989. december 25.

Sor került Nicolae és Elena Ceaușescu perére és kivégezésére.

1989. december 25.

Megalakult a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Bukarestben. Az erről szóló december 26-i közleményben az RMDSZ vezetősége jelezte, hogy csatlakozik a Nemzeti Megmentési Front programjához, megkezdtek a saját program kidolgozását, felkérték a magyarságot a vidéki szervezetek megalakítására. Az RMDSZ célkitűzései:

- a nemzetiségi képviselő biztositása törvényhozásban, az államigazgatásban
 - anyanyelvi oktatás az óvodától a tudományegyetemig
 - saját művelődési és tudományos intézmények
 - magyar lapok, folyóiratok
 - a magyar nyelv használata a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban
- nemzetiségügyi minisztérium létrehozása

kollektív nemzetiségi jogok alkotmányos szavatolása

a magyarság kapcsolatokat ápolhasson az anyanemzettel (*RMSZ. 1989. dec. 26.*)

1989. december 26.

A Nemzeti Megmentési Front Tanácsa Ion Iliescut nevezte ki elnöknek, Dumitru Mazilut alelnöknek, Petre Romant miniszterelnöknek. A magyar külügy megállapítása szerint az új román vezetés szovjetbarát. (MOL, TÜK, KÜM, Rom. 1989, 174. doboz. 128-2-004751)

1989. december 26.

Csatlakozott az RMDSZ-hez a december 22-én megalakult Bánsági Magyar Demokratikus Szövetség.

Karácsony után Szűts Pál nagykövet közvetítésével Domokos Géza telefonon beszélt Nyers Rezsővel, aki a romániai állapotokról érdeklődött.

1989. december 27.

Kincses Előd a Tőkés-ügyről közölt cikket. Kincses arról írt, hogy Papp László püspöknek nem állt jogában felbontani Tőkés László munkaszerződését. (RMSZ. 1989. dec. 27.)

Bukarestben megalakult az RMSZ Ideiglenes Intéző Bizottságának Ideiglenes Központi Irodája. Domokos arra kérte a vidéki szervezeteket, hogy keressék a kapcsolatot a többi demokratikus szervezettel és működjenek együtt az NMF-fel. „Domokos Géza hangsúlyozta: üdvözljük és támogatjuk az újonnan alakuló szervezetek programjában szereplő mindazon pontokat, amelyek a testvériség és egyenlőség jegyében lehetőséget nyújtanak a közös munkára, összefogásra, demokratikus együttműködésre, a *Kiáltványunkban* közzétett programpontok teljesülésének együttes kezdeményezésére és megvalósítására. Ugyanakkor elhatároljuk magunkat minden szélsőséges megnyilvánulástól, garázda, felelőtlen elemek erőszakos akcióitól és felhívunk mindenkit, akadályozza meg, hogy egyesek szándékosan megzavarják a demokratikus kibontakozást, rémhírek, rágalmak, diverziós célzatú terjesztésével ártsanak a román nép és a magyar kisebbség közötti testvéri szolidaritás ügyének...” (RMSZ. 1989. dec. 29.)

1989. december 28.

A különleges helyzetre való tekintettel meghosszabbították a vakációt, az óvodásoké és kisiskolás tanulóké január 17-ig, a diákoké 14-ig tart.

1989. december 28.

Szűts Pál nagykövet interjút adott az RMSZ-nek. A nagykövet elmondta, hogy nem áll fenn a magyar revizionizmus veszélye, baráti kapcsolatokat szeretnének Romániával, és hogy Magyarország új alapokra szeretné helyezni a Romániával való kapcsolatát. (RMSZ. 1989. dec. 29.)

1989. december 29.

Bukarestbe látogatott Horn Gyula. A délelőtti folyamán megbeszélést folytatott Sergiu Celac külügyminiszterrel. Délután fogadta őt Ion Iliescu. Horn azt nyilatkozta az RMSZ-nek, hogy hármas célkitűzéssel érkezett: tájékozódni, megvitatni, hogyan támogathatnák Romániát és új alapokra helyezni a kétoldalú kapcsolatokat. Fontosnak tartotta

kihangsúlyozni a Ceaușescu-rendszer azon nyilatkozatainak hamisságát, miszerint Magyarországnak területi igényei lennének Romániával szemben és azt, hogy a nemzetiségi jogok tiszteletben tartását kérik Romániától. Arra a kérdésre, hogy a romániai magyarság hogyan tudná elősegíteni a két ország közötti kapcsolat alakulását Horn a következőket felelte: „...tegyünk félre minden előítéletet és próbáljuk meg konstruktívan építkezni. De ez mind a két félre vonatkozik. Már úgy értem, hogy a romániai magyarság is olyan igényeket fogalmazzon meg, jogos igényeket, amelyek az előbb említett egyenjogúság teljes nemzetiségi kibontakozását segítik. Bizonyára ez nem az az időszak, amikor eljött a nagyon szélsőséges igények teljesítésének ideje.” (RMSZ. 1989. dec. 31.) Horn találkozott az RMDSZ elnökével, Domokos Gézával is.

1989. december 31.

Megalakult az RMDSZ bukaresti szervezete.

1989. december utolsó napjai

Domokos Géza, részben otthon, részben a magyar nagykövetségen több politikussal is találkozott: Rajk László, Kulin Ferenc, Csapody György, Király Zoltán, Keleti György. Domokos szerint ezen személyek csupán érdeklődni jöttek, nem próbálták meg befolyásolni az RMDSZ munkáját. (Domokos: *Esély* I. 65. P.)

1989. december utolsó napjai

1989 decemberének utolsó napjaiban nagyszámú katonai előléptetésre került sor Bukarestben. (RMSZ. 1989. dec. 30.)

1990. január 2.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága január 2-i közleménye megállapítja, a szövetség helyi szervezeteinek megalakulása jó ütemben folyik.

1990. január 2.

Bukarestben törvényesen megalakul a Romániai Volt Politikai Foglyok Szövetsége.

1990. január 4.

Tematizálódik a román–magyar kérdés. „A letűnt diktatúra számtalan bűne közül – már ami minket, magyarokat illet – az egyik legsátánibb az volt, hogy intézményesen lehetetlenné tette a román nép iránti baráti érzelmeink őszinte kinyilvánítását, éppen azáltal, hogy kötelezővé tette számunkra a románok magasztalását, olykor az abszurditásig menően (hogyan csak egy példát mondják: a cenzúra gondosan ügyelt arra, hogy a hazai magyar szerzők regényeiben legyen legalább egy – természetesen egyértelműen pozitív – román szereplő).” „...a forradalom után felül kell vizsgálnunk a románokról alkotott eddigi képünket, sőt nem csak nekünk, hanem az egész világnak.” – írja Szilágyi N. Sándor 1990 januárjában. (*RMSZ*. 1990. jan. 4.)

1990. január 4.

Az NMF vezetői sajtótájékoztatót tartottak. Silviu Brucan kijelentette, hogy hamisnak tartja azon híreszteléseket, miszerint előre megszervezett államcsíny ment volna végbe Romániában. A hajdani pártaktivistákról pedig a következőket mondta: „...az összes pártaktivisták, akik nem követtek el elítélendő cselekedetet, élvezik az összes állampolgári jogokat és nem lesznek kitéve semmiféle megszorításnak a jövőben”. (*RMSZ*. 1990. jan. 6.)

1990. január 4.

A bukaresti Petőfi Sándor Művelődési Házban a Magyar Köztársaság bukaresti nagykövete jelenlétében a Helios dokumentumfilmgyár képviselői, Neményi László és Vitéz Gábor 35 órányi műszaki-tudományos dokumentumfilm-anyagot nyújtottak át az RMDSZ ügyvezető elnökének. (*RMSZ*. 1990. jan. 27.)

1990. január 5.

A *RMSZ* közli, hogy Fúró Gyulát, az egykori Oktatási és Nevelésügyi Minisztérium államtitkárát felmentették tisztségéből.

1990. január 5.

A bukaresti Intercontinental szálló konferenciatermében sajtóértekezletet tartott az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága. Horváth Andor szóvivő közölte a megalakulás körülményeit és a szervezet fontosabb célkitűzéseit. Hangsúlyozta, hogy a kisebbségi jogok elérését az ország területi integritásának megőrzésével kívánják elérni. (RMSZ. 1990. jan. 12.)

1990. január 6.

Az NMF nyilatkozatot adott ki a romániai nemzeti kisebbségek jogairól. Domokos Géza szerint e napokban a Front által hozott fontos döntések, határozatok mögött csak egy szűk kis csoport állt, amely folyamatosan visszautasította azon kéréseket, hogy a teljes tanács szavazza meg ezeket (pl. Mircea Dinescu kérését). (Domokos: *Esély* I. 46. p.)

1990. január 7.

Kolozsváron megbeszélést tartottak az RMDSZ helyi és megyei szervezeteinek képviselői. Felszólalt Domokos Géza, Sütő András, Kányádi Sándor, Dáné Tibor, Bodó Barna, Katona Ádám stb. (RMSZ. 1990. jan. 9.)

1990. január 7–8.

Ion Iliescu tudatta Domokos Gézával, hogy kettőjüket és Dumitru Mazilut Magyarországra hívták. Domokos úgy gondolta, eljött az ideje a történelmi megbékélésnek. Iliescu nem vállalta az utazást. A bukaresti tüntetések miatt időközben lemondott Mazilu sem mehetett, így a kölcsönös megbékélésre szánt utazás elmaradt. (Domokos: *Esély* I. 117. P.)

1990. január 10.

Budapest elhatárolja magát egyes magyar állampolgárok beavatkozásától a romániai közösségek politikai életébe. (RMSZ. 1990. jan. 10.)

1990. január 13.

Országos küldöttértekezletet tartott az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága Marosvásárhelyen. Felszólaltak többek között: Tökés László, Pálfalvi Attila, Fülöp

Dénes, Léstyán Ferenc, Markó Béla, Sütő András, Tőkés László, Katona Ádám, Mazalik Alfréd, Sylvester Lajos, Lányi Szabolcs stb.

1990. január 16.

Horváth Andort kinevezték a művelődésügyi miniszter helyettesévé. (RMSZ. 1990. jan. 16.)

1990. január 21.

Az RMSZ megemlíti, hogy az ország több városában is feszültségek keletkeztek a különböző intézmények működését illetően. Nagyváradon pl. az egészségügyi igazgatóság háza táján vannak feszültségek, a régi vezetőség igyekszik átmenteni pozícióit. (RMSZ. 1990. jan. 21.)

1990. január 21.

Ülést tartott az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottságának Központi Irodája. Domokos Géza tájékoztatott, hogy a napokban sor fog kerülni az RMDSZ hivatalos bejegyzésére. A közleményben továbbá elhangzott, hogy: „Szövetségünknek tagja lehet minden becsületes ember, aki az elmúlt években nem tagadta meg magyarságát, nem volt az előző rendszer kisebbségellenes politikájának, elnemzetietlenítő intézkedéseinek szolgája, fanatikus végrehajtója, egyszóval nem követett el olyasmit, amivel közvetlenül vagy közvetve ártott közösségének. Józan felelősséggel kell elbírálnunk azt, hogy a bürokratikus, elnyomó apparátus különböző lépcsőfokain ki-ki mennyire tudta megőrizni – akár kompromisszumok árán is – erkölcsi integritását, szakmai és erkölcsi becsületességét vagy pedig, ellenkezőleg, mennyire rendelte alá cselekedeteit saját érdekeinek és érvényesülésének, akár a legteljesebb elvtelenség, opportunizmus és cinikus szolgálalkúság formájában is.” Pusztán a párttagság nem lehet megítélés kritériuma. (RMSZ. 1990. jan. 24.)

1990. január 21.

Január 21-ig 14 pártot jegyezték be Bukarestben.

1990. január 25.

Ion Iliescu televíziós beszédében egyes erdélyi megyékben észlelhető „szeparatista tendenciákra” hívja fel a figyelmet.

1990. január 26.

Kortés-beszédében a parasztpárt képviselője is türelemre inti a magyarokat.

Az RMDSZ állásfoglalásban tiltakozik Nemzeti Megmentési Front Tanácsa elnökének televíziós beszéde ellen.

1990. január 26.

A Közoktatásügy Minisztérium január 26-án közleményben jelentette ki, hogy „a nemzeti kisebbségek anyanyelvi oktatásának jelenlegi szervezési struktúrája az egész 1989–1990-es tanévre változatlan marad, azzal a céllal, hogy ne érje károsodás az oktatásfolyamat stabilitását és az érvényben levő tanterveket”.

1990. január 27.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága állásfoglalást ad ki. Helyesli az Oktatásügyi Minisztérium anyanyelvi oktatásra vonatkozó intézkedési tervét. Kifogásolja, hogy a korábban megtagadott jogok visszaszerzését a román társadalom szeparatista megnyilvánulásnak minősíti.

1990. január 27.

Bukarestbe látogatott Glatz Ferenc, a Magyar Köztársaság művelődési minisztere. (RMSZ. 1990. jan. 18.)

1990. január 27.

Domokos Géza Lőrincz László kíséretében Iliescuval tárgyalt Pálfalvi Attila oktatásügyi miniszter leváltásáról. Domokos, a Tőkés Lászlóval való előzetes egyeztetés szerint, a Frontból történő lemondással „fenyegette” meg Iliescut, amennyiben nem tisztázódik az ügy. Másnap, Pálfalvi jelenlétében újratárgyalták az ügyet, amely azzal zárult le, hogy az

utóbbi elfogadott egy miniszterhelyettesi állást az Iparügyi Minisztériumnál. (Domokos: *Esély* I. 149. P.)

1990. január 28.

A történelmi pártok nagyméretű tüntetést szerveztek az NMF ellen. Az erről szóló beszámolóban a *RMSZ* tudósítója (Román Győző) egyértelműen a Front mellett érvel. (*RMSZ*. 1990. jan. 30.)

1990. január 30.

Az *RMSZ* interjút közöl Ion Iliescuval, aki többek között a következőket nyilatkozta: „Nyilván ezt az egykori elvtársak nem nézik jó szemmel, az egykori román elvtársakra gondolok, akik továbbra is meg szeretnék osztani az ország népét, hogy esetleg visszaszerezzék az uralmat. Ezek is fűtik a szenvedélyeket, amelyekre várható, hogy a jogosan érzékeny, csalódott, sok megpróbáltatáson átment magyarok ríposztáljanak. Ezt kell elkerülnünk. Ne adjunk elsietett, kellően át nem gondolt döntésekkel támadási felületet sem nekik, sem másoknak, akik nem nézik jó szemmel törekvéseinket. Azzal fejezném be gondolataimat, hogy értem és megértem a türelmetlenséget, amellyel a nemzeti kisebbségek jogaiknak érvényt akarnak szerezni, s mégis türelmet, türelmességet kérnék, ami – hangsúlyoznám – ez alkalommal nem taktikázást, nem az oly ismert elodázási politika megnyilatkozását jelenti.” Ugyanebben az interjúban Iliescu elnézést kért a 25-ei nyilatkozatáért, amelyben szeparatizmusról beszélt. (*RMSZ*. 1990. jan. 30.)

1990. január 30.

Magyarország bukaresti nagykövetségén sajtóértekezletet tartottak, amelyen Berend T. Iván, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és Radu Voinea, a Román Tudományos Akadémia elnöke ismertették a két tudományos intézet kapcsolatainak új alapokra helyezését, együttműködési terveit, kutatási témáit.

1990 januárjában

Romániába látogatott Soros György.

1990 januárjában

Bejegyezték a Romániai Magyar Független Pártot, főtíkára Dudás László. (RMSZ. 1990. jan. 31.)

1990. február 1.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottságának nyilatkozatot adott ki a nemzetiségi oktatásról, a Bolyai Tudományegyetem és más kisebbségi felsőoktatási és kutatóintézetek visszaállításáról, a román sajtóban beindult magyarellenes rágalmazó kampányról.

1990. február 9.

Megalakult Bukarestben a Nemzeti Egység Ideiglenes Tanácsa (CPUN).

1990. február 10.

A Petőfi-házban ülésezett az RMDSZ bukaresti szervezete, amely abban az időpontban 800 tagot számlált. Az RMDSZ bukaresti szervezete választmányának névsora: Adorjáni Dezső lelkész, András János szerkesztő, Bara Gyula mérnök, Bíró István mérnök-tanár, Bogos István ács, Ferencz József tervezőmérnök, Labancz László festőművész, Márton Gyárfás egyetemi tanár, Öllerer Ágnes tanár, Mag Péter szerkesztő, Tibold Kálmán mérnök. (RMSZ. 1990. febr. 15.).

1990. február 12.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző bizottságának tagjai találkoztak Tőkés Lászlóval, aki megszakitotta magyarországi körútját és Bukarestbe látogatott. (RMSZ. 1990. febr. 14.)

1990. február 13.

Tudósítás Marosvásárhelyről a február 10-én szervezett gyertyás tüntetésről: „Sütő András ősz fejjel érte meg, amit Petőfi huszonöt évesen, hogy egy kalendáriumi nap az ő nevét viselje: mert ez a február tizedike a Sütő András napja volt. A rádióban ő hívta tüntetni az embereket, mondjam inkább úgy, hogy az olvasóit, majd három órákor ő indította a menetet és az első sor közepén, a gyárakból jött testőrei között haladt végig az úton.” „Eddig csak a halottak napján demonstrálhatta a magyarság jelenlétét Erdélyben:

most talán egy más világ kezdődik, halottainkból föltámadunk, immár az utcán vonulunk, áradatként, elemi erővel.” (RMSZ. 1990. febr. 13.)

1990. február 16.

Az RMSZ interjút közöl Király Károllyal, annak politikai múltjáról.

1990. február 17.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága nyilatkozatban elhatárolódik a Független Magyar Párttól és annak elnökétől, Vincze Jánostól. Kijelenti, az RMDSZ és az MFP között semmiféle kapcsolat nem létezik. (RMSZ. 1990. febr. 17.)

1990. február 20.

Megjelent a *Romániai Magyar Szóban* a Független Magyar Párt programkiáltványa.

1990. február 20.

Az RMSZ Pusztinai Eröss Péter aláírással cikket közöl, üzen a csángóknak, utalva azok magyar származására. Ezzel és az ehhez hasonló írásokkal újra napirendre került a diktatúra során mesterségesen visszaszorított csángókérdés.

1990. február 20.

A fiatal katonák és katonatisztek küldöttsége találkozott Bukarestben a kormány képviselőivel. Elégedetlenek, mivel úgy vélik, nagyon sok felső szintű vezető hibáztatható amiatt, hogy a hadsereg belelőtt a tömegbe. Állításuk szerint olyan eset is megtörtént, hogy az elfogott terroristákat felsőbb utasításra szabadon engedték. (RMSZ. 1990. febr. 20.)

1990. február 21.

A Független Magyar Párt nevében Vincze János válaszol Domokos Géza azon kijelentésére, hogy az RMDSZ és az FMP között nem létezik semmiféle együttműködés. Vincze szerint létezik konzultáció a két alakulat között. Vincze felhívja a közvélemény

figyelmét, hogy valószínűleg összetévesztik őt, a hajdani illegalista kommunistával, Vince Jánossal. (RMSZ. 1990. febr. 21.)

1990. február 20.

A Független Magyar Párt ideiglenes vezetősége 1990. február 20-án felmentette tisztségéből a párt vezetőjét, Vincze Jánost (RMSZ. 1990. febr. 23.)

1990. február 23.

A Független Magyar Jogászfórum, dr. Kapcza Imre és dr. Podhrásky László aláírásával nyilatkozatot adott ki az NMF kisebbségi jogokról szóló nyilatkozatával kapcsolatosan. Az NMF nyilatkozatát hiányosnak tartják, és azt sem gondolják elfogadhatónak, hogy a nyilatkozat az RMDSZ ideiglenes bukaresti vezetőségével való konzultálás alapján született meg. Azt állítják, ez a dokumentum csupán egy keretnyilatkozat, konkrétumok nélkül. (RMSZ. 1990. febr. 23.)

1990. február 24–25.

Megválasztották Sepsiszentgyörgyön az RMDSZ Országos Ideiglenes Intéző Bizottságát. Tiszteletbeli elnök Tőkés László. Domokos Géza elnök (Bukarest), Verestóy Attila alelnök (Bukarest), Folticska Ferenc alelnök (Bukarest), Formanek Ferenc alelnök (Szatmár), Borbély Zsolt Attila alelnök (Temesvár), Antal István (Székelyudvarhely), Béres András (Marosvásárhely), Nagy Béla (Nagyvárad), Sylvester Lajos (Sepsiszentgyörgy), Zólya László (Csíkszereda). (RMSZ. 1990. febr. 27.)

1990. február 27.

Az *Adevărul* és a *Romániai Magyar Szó* közös ankétot szervezett a marosvásárhelyi iskolaügyről. Az NMF Maros megyei szerve január 18-án döntött a Papiu Ilarian és a Bolyai líceumok egy tannyelvűvé (román és magyar) tételéről. A határozatot nem sikerült végrehajtani. Az ankétban tanárokat, értelmiségieket, diákokat szólaltattak meg. A megszólított személyek főbb gondolatai, megállapításai. Markó Béla: a két iskola olyan, mint egy mesterséges sziámi ikerpár. Minél előbb választják szét őket, annál jobb. Tonk Sándor: évtizedes sérelem. Kozma Béla: a magyar tannyelvűség elszorvasztására szolgált

alkalmat a vegyes intézményrendszer. Kincses Előd: az a gond, hogy alulról próbálták megoldani a helyzetet. Ioan Doru Rațiu tanár: túl nagy a sietség a szétválásban. Emilia Bădescu: lehetőséget kell biztosítani az anyanyelvi oktatásnak, de miért ne tanulhatnának egy fedél alatt? (RMSZ. 1990. febr. 27.)

1990. február 28.

Vincze János nyilatkozatban jelenti ki, hogy saját magát tartja a Független Magyar Párt elnökének. (RMSZ. 1990. febr. 28.)

1990. februárban

A hónap második felében is javában zajlanak a kormányellenes, kommunistaellenes tüntetések Bukarestben.

Bukarestbe katonák tüntettek. A temesváriak a katonaságon esett szégyenfolt eltüntetését szorgalmazták, a hadsereg depolitizálását, a kompromittált katonai vezetők eltávolítását.

1990. március 6.

Király Károly egy, a Romániai Magyar Szónak adott interjújában a nemzetiségi kérdéstről beszélt, a romániai demokrácia ingató állapotával magyarázza a probléma elfajulását. „A nemzetiségi kérdés sajnos a manipuláció eszközévé vált.” Véleménye szerint határozottabb, konkrétabb törvények, rendeletek szükségeltetnének. „A társadalmi, politikai élet különben ma oly gyors léptekkel halad, hogy, ha mi éveket várunk, akkor bizony lemaradunk, a jogainkkal akár évek múltán sem élhetünk. De nem csak erről van szó. Hanem arról is, hogy választásokhoz közeledünk, amelyeknek kimenetelét senki sem veheti biztosra, de ha még biztosra is venné, arra már nem tehetne esküt, hogy a győztes formáció tevékenységét velünk, a nemzetiségi kérdés megoldásával kezdi.” (RMSZ. 1990. márc. 6.)

1990. március 8.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottságának Elnöksége munkaülésén határozatokat fogad el a marosvásárhelyi főiskolában kialakult helyzettel, március 15-e megünneplésével és a nagyváradi kongresszussal kapcsolatban.

1990. március 10.

Az RMDSZ országos vezetése nyílt találkozót (a média részvételével) javasolt a Vatra Românească szervezetnek Bukarestben. (RMSZ. 1990. márc. 10.)

1990. március 10.

A Független Magyar Párt vezetőség nyilatkozatban határolódik el Vincze Jánostól, akit az egykori titkosszolgálat besúgójának tart. (RMSZ. 1990. márc. 14)

1990. március 11.

A nemzeti kisebbségek 12 szervezete elégedetlenségét fejezi ki amiatt, hogy a kormány nem válaszolt a február 23-i interpellációra. Követelik: a Tanügyminisztérium április 15-ig alakítsa ki a nemzeti kisebbségi iskolahálózatot a jövő tanévre és szervezzék meg a Kisebbségi Minisztériumot. A temesvári forradalmárok elfogadták és nyilvánosságra hozták a *Temesvári Kiáltványt*. A *Kiáltványt* az RMSZ március 14-én közli. A *Kiáltvány* radikális hangnemű, többek között kéri, hogy „a választási törvény tiltsa el a jelöltetés jogától, három egymást követő törvényhozási ciklusra a volt kommunista aktivistákat és a volt állambiztonsági tiszteket”.

1990. március 16.

A Vatra Românească Szövetség magyarellenes provokatív tüntetést szervezett Marosvásárhelyen. Magyarellenes tüntetések voltak Szatmárnémetiben is. Az RMDSZ Országos Elnöksége nyilatkozatban, Maros megyei vezetősége Sütő András aláírásával, nyílt levélben hozta a hatalom tudomására a magyarság fenyegetettségét.

1990. március 17.

Az RMDSZ Elnöksége tiltakozott a fent említett városokban történt magyarellenes provokációk ellen. A Nemzeti Egység Ideiglenes Tanácsa nem reagált az RMDSZ helyzetjelentéseire.

Domokos Géza többször kereste, sikertelenül, Iliescut telefonon. Végül egy üzenetet hagyott hátra neki, amelyben arra kérte, hogy kövesse figyelemmel a marosvásárhelyi

eseményeket. Verestóyval közösen Stănculescu tábornoknak is telefonáltak, kérték, hogy a hadsereg tegye meg a szükséges lépéseket. (Domokos: *Esély* I. 181. P.)

1990. március 17.

A *România Liberă* napilap hosszú interjút közöl Domokos Gézával, amelyben érintik az erdélyi magyarságot érintő legfontosabb és legkényesebb kérdéseket.

1990. március 18.

Az *RMSZ* interjút közöl Domokos Gézával, aki többek között elmondta, hogy a Vatra Românească nem reagált az RMDSZ hívására, és hogy fontosnak tartja a párbeszédet. Véleménye szerint a Vatra bizonyos vezetői csúsztatnak, hamisan vádaskodnak. „Itt nagyon világosan, háttérből mozgatott, precíz elgondolásokból kiinduló erőkről van szó.” – nyilatkozta Domokos. (*RMSZ*. 1990. márc. 18.)

1990. március 19–20.

Magyar–román értelmiségi találkozó zajlott Budapesten a két nemzet közötti történelmi megbékélés lehetőségeiről. A hosszas vita után kiadott közös nyilatkozatukban a két nép megbékélésének fontosságát hangsúlyozták.

1990. március 20.

Az RMDSZ országos vezetősége nyilatkozatban ítélte el a 19-ei marosvásárhelyi eseményeket. (*RMSZ*. 1990. márc. 21.)

1990. március 22.

Az *RMSZ* hosszabb interjút közöl Király Károllyal, a NEIT alelnökével.

1990. március 22.

Domokos Géza és Radu Câmpeanu az RMDSZ, illetve a Nemzeti Liberális Párt nevében közös nyilatkozatot írt alá, amely egyaránt tartalmazta a kisebbségi jogok követelését, de a Románia iránti lojalitás elvét is.

1990. március 24.

Ioan Vieru költő nyílt levélben jelenti ki szolidaritását Sütő Andrással. (RMSZ. 1990. márc. 24.)

1990. április 3.

Az RMDSZ és a Vatra Românească Szövetség képviselőiből álló vegyes bizottság megállapodott abban, hogy a román lakosságot biztosítani kell arról, hogy a kisebbségek jogai, azok gyakorlásának biztosítása semmilyen módon nem csorbítja a románság érdekeit, és a nemzeti kisebbségeket pedig arról, hogy a jelenlegi államhatalom, akárcsak az alkotmányos rend, garantálja minden törvényes jogát, összhangban az *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával* és a Románia által elfogadott nemzetközi szerződésekkel.

1990. április 5.

Az RMDSZ Ideiglenes Elnöksége munkaülésén a kongresszus és a választások előkészítésének kérdéseit elemezte.

1990. április 13.

Az RMDSZ ideiglenes Elnöksége tiltakozott az NMF napilapjában megjelentetett, a Front január 5-i, a nemzetiségek jogaira vonatkozó nyilatkozatának teljesen ellentmondó, sovíniszta cikk ellen.

1990. április 21–22.

Lezajlott az RMDSZ I. Kongresszusa Nagyváradon. Az Országos Elnökség tagjai: Domokos Géza elnök, Szócs Géza főtitkár, Béres András, Markó Béla, Formanek Ferenc, Szilágyi Zsolt, Cs. Gyimesi Éva, Csutak István, Bodó Barna, Kántor Lajos, Zonda Attila, Toró T. Tibor, Eröss Péter, Nagy Béla, Verestóy Attila, Sylvester Lajos, Vida Gyula, Kolumbán Gábor, Káli István tagok. Ion Iliescu a kongresszus megkezdése előtt azt javasolta Domokosnak, hogy az esetleges provokációk miatt tekintsenek el Nagyváradtól mint helyszíntől.

1990. április 27.

Az RMDSZ Országos Elnöksége megválasztotta az alelnököket és titkárokat. Felhatalmazza Domokos Gézát, Szócs Gézát, Bodó Barnát és Balázs Sándort, hogy tárgyalásokat folytassanak a köztársasági elnökjelöltekkel.

1990. május 7.

Az RMDSZ Országos Elnöksége nyilatkozatban felháborodásának adott hangot, mivel a választási kampány alatt elítélendő megnyilvánulásokra került sor.

1990. május 10.

Az RMDSZ közleményében jelentette ki, nem kívánja elkötelezni tagságát egyik államelnökjelölt személye mellett sem. Arra kérte választóit, menjenek el szavazni és szavazzanak a visszarendeződés ellen.

1990. május 15.

Szócs Géza RMDSZ-főtitkár nyilatkozatban tette közzé a választási adatok feldolgozásával kapcsolatos aggályait.

1990. május 20.

Parlamenti és elnökválasztás zajlott Romániában. Ion Iliescut a szavazatok 85%-val elnökké választották. A Képviselőházban az RMDSZ 991 601 szavazatot (7,23%), a Szenátusban 1 004 353 szavazatot (7,20%) kapott. A parlamenti helyek megoszlása: Nemzeti Megmentési Front: 355 mandátum, RMDSZ: 41 mandátum, Nemzeti Liberális Párt: 38 mandátum.

1990. május 27.

Az RMDSZ Országos Elnöksége a közvélemény tudomására hozta: a kormánynak az 1990–1991-es tanév megszervezésére vonatkozó 521/1990.05.12 határozata ellentétes az érvényben levő 1978-as Tanügyi törvénnyel. Beadvánnyal fordult az állam vezetőihez, hangsúlyozva, hogy ez a határozat visszalépés a diktatúra időszakához képest.

1990. május 29–30.

Az RMDSZ Országos Elnöksége sepsiszentgyörgyi munkaiülésére hívta az RMDSZ-listákon megválasztott parlamentereket.